

ІНТЕГРАЦІЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

INTEGRATION OF THE MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES INTO THE PROCESS OF LANGUAGE ACQUISITION BY THE FOREIGN STUDENTS

У статті зроблено спробу описати впровадження певних педагогічних технологій у процес мовної підготовки іноземців під час традиційного аудиторного й онлайн-навчання у закладі вищої освіти. Актуальність проблеми використання новітніх методів та інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі зумовлена необхідністю для закладів вищої освіти тривалий час працювати в дистанційному режимі у зв'язку з пандемією. Автори виокремлюють застосування таких методів, як метод проєктів, змішаного навчання, програмованих тренінгів тощо. Особлива увага приділяється використанню Інтернет-програм та платформ: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Classtime, Google Forms та ін., що дають змогу розвивати інформаційно-комунікаційну компетентність та діджитальну грамотність студентів, а також забезпечують поступовість і послідовність засвоєння навчального матеріалу під час дистанційних занять. Підкреслюється, що контроль здобутих знань із мови є невід'ємним складником освітнього процесу.

У статті зазначено, що онлайн-навчання якісно вплинуло не лише на пошук викладачами нових форм роботи та різноманітність навчально-методичних матеріалів, які вони готували, а й на самостійну роботу студентів-інофонів, у яких спостерігалася підвищення рівня мотивації до вивчення мови. Зосереджується увага на тому, що раціональне використання мультимедійних матеріалів стало якісно новим етапом у методиці навчання української мови як іноземної і характеризується цілою низкою дидактичних переваг. Головною перевагою цих матеріалів є те, що вони можуть експонувати усне мовлення у всіх формах його проявів одночасно з динамічним зображенням тих життєвих ситуацій, у яких вони функціонують.

Таким чином, упровадження новітніх технологій у процес мовної підготовки студентів іноземних громадян відкриває перспективи більш якісного навчання та вдосконалення вищої освіти в сучасних умовах.

Ключові слова: педагогічні технології, мультимедійні засоби навчання, метод проєктів,

змішане навчання, самостійна робота, українська мова як іноземна.

The article attempts to describe the introduction of certain pedagogical technologies into the process of foreigners' language training during traditional offline and online education in a higher education institution. The urgency of the problem of using the newest methods as well as information and communication technologies in the educational process comes from the need for higher education institutions to work remotely for a long time due to the pandemic. The authors highlight the use of such methods as the method of projects, blended learning, training sessions, etc. They pay special attention to the use of Internet applications and platforms: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Classtime, Google Forms and others, which allows to develop information and communication competence and digital literacy of students and also provide gradual and consistent learning of educational material during distance studying. It is emphasized that the control of the acquired knowledge of the language is an integral part of the educational process.

Attention is focused on the fact that the rational use of multimedia materials has become a qualitatively new stage in the methodology of teaching Ukrainian as a foreign language and is characterized by a number of didactic advantages. The main advantage of these materials is that they can exhibit oral speech in all forms of its manifestations simultaneously with a dynamic depiction of the life situations in which they operate.

The article notes that online learning has had a qualitative effect not only on teachers' search for new forms of work and the variety of teaching materials they prepared, but also on the independent work of foreign students, who have increased motivation to learn the language.

Thus, the introduction of new technologies in the process of language training of foreign students opens up prospects for better education and improvement of higher education in modern conditions.

Key words: pedagogical technologies, multimedia teaching aids, project method, blended learning, independent work, Ukrainian as a foreign language.

УДК 378.147.091.3:81'243
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/36.29>

Гейченко К.І.,
канд. пед. наук, доцент,
завідувач кафедри мовної підготовки
Запорізького державного
медичного університету

Якутіна Т.Г.,
старший викладач кафедри
мовної підготовки
Запорізького державного
медичного університету

Агіна О.І.,
старший викладач кафедри
мовної підготовки
Запорізького державного
медичного університету

Маринич А.М.,
викладач Центру підготовки
іноземних громадян
Запорізького державного
медичного університету

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Останні роки демонструють відчутні зміни в освітньому просторі України. І це не лише введення нових дисциплін, корегування змісту предметів, силабуси для тих, хто навчається, онлайн-курси, а головне – ми відходимо від традиційних схем занять і використовуємо безліч нових форм та методів проведення навчального процесу, що базується на сучасних інформаційних технологіях.

Усе це можна представити як педагогічні технології, які об'єднують інноваційні, проєктні, інформаційні, ігрові, модульні технології та тех-

нології проблемного навчання і технології взаємодії.

Педагогічні технології дають змогу зробити знання більш доступними, допомагають учитися формулювати власну думку, моделювати різні ситуації, розвивати навички самостійної роботи, творчо підходити до навчального процесу та будувати конструктивні відносини в групі.

Колективи кафедр мовної підготовки та Центру підготовки іноземних громадян Запорізького державного медичного університету чітко усвідомлюють, що навчання мови як іноземної має

професійно-прагматичну спрямованість та впливає на розвиток повноцінної та гармонійної особистості, яка здатна брати участь у міжкультурній комунікації.

Ми є прибічниками думки, що на сучасному етапі система освіти повинна бути спрямована на таке навчання, за якого б студент не лише багато знав, а й навчився думати, використовуючи ці знання, і розвивав здібності продуктивного мислення.

Інформаційний простір потребує сьогодні розвитку різних здібностей особистості, зокрема й комунікативних, і саме сучасні педагогічні технології допоможуть у цьому. Тому викладання української мови як іноземної у закладах вищої освіти повинне здійснюватися на новому рівні з урахуванням певних аспектів: освітнього, лінгвістичного, інформаційного та культурологічного. Новий рівень викладання зумовлюється не лише інформатизацією суспільства, а й тією особливою ситуацією, у якій існує сьогодні суспільство через пандемію, пов'язану з COVID-19.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання освітніх (педагогічних) технологій розглядалося багатьма вченими. Зокрема, В.Ю. Стрельников вважає педагогічну технологію способом взаємодії суб'єктів освітньої діяльності [8, с. 7]; О.І. Янкович визначає освітню технологію як спосіб оптимального досягнення цілей педагогічного процесу з використанням відповідних методів [10, с. 14]; М.В. Кларін трактує її як системність і конструювання навчального процесу, які гарантують досягнення поставленої мети [2, с. 24]. Існує також визначення освітньої технології як інтегративної моделі, що об'єднує в єдину цілісну систему мету, зміст, дидактичний комплекс (педагогічні умови, методи, прийоми, засоби, інформаційно-технічне забезпечення) та результат навчально-виховного процесу [7, с. 8].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Із теоретичного боку питання педагогічних технологій є широко вивченим і розробленим у науці. Проте потребує подальшого дослідження проблема застосування сучасних технологій навчання у процесі мовної підготовки іноземних студентів в Україні.

Мета статті. Метою статті є дослідження ефективності впровадження та застосування сучасних методів під час викладання української мови як іноземної у закладі вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. У процесі мовної підготовки студент повинен сформувати навички спілкування і передачі інформації. Для здійснення цих завдань і вимог найбільш перспективним, на нашу думку, є застосування методу проєктів. Він є актуальним у межах програмового матеріалу, як правило, з будь-якої теми. Викладачеві важливо тільки сформулювати проблему, над якою студенти будуть працювати. Цей метод

дає можливість студенту проявити самостійність у плануванні, організації і контролі своєї діяльності та застосовувати мову, яку він вивчає, у ситуаціях реального життя, що, безумовно, сприяє кращому засвоєнню і закріпленню знань з мови.

Завдання викладача – активізувати діяльність кожного студента, допомогти створити ситуації для його творчої активності в процесі навчання мови. Метод проєктів ми використовуємо на I–III курсах. І вже з першого курсу особливу увагу ми приділяємо завершальному етапу проєктної роботи, а саме рефлексії, яка вчить студентів самим оцінювати результати своєї діяльності.

Команді (підгрупі), яка працювала над певним проєктом, завжди пропонується відповісти на питання:

- Що ми робили?
- Як ми це робили?
- Чому ми це робили?
- Яка моя персональна роль у проєктній роботі?
- Який досвід отримано мною особисто та в роботі групи?
- Що можна було зробити інакше?
- Яких навичок та вмінь потребувала ця робота?

Як стверджують методисти, такий набір питань навчає студентів самоаналізу і самооцінки з перших кроків перебування у закладі вищої освіти, мотивує їх отримувати додаткові знання, сприяє розвитку певних навичок і вмінь (планування своєї діяльності, застосування аутентичних джерел мережі Internet, пошук інформації, прийняття рішень, аналіз літератури, систематизувати, брати на себе відповідальність, пошук найбільш ефективних рішень, спілкування і співпраця в команді, відстоювання своєї думки, презентація результатів, формулювання висновків, оцінка тощо).

Інший метод, який найчастіше застосовується на кафедрі, – це змішане навчання, коли освітня технологія реалізується в умовах єдності очної аудиторної форми та інтерактивного дистанційного навчання, тобто комбінації офлайн– і онлайн-навчання.

Реалізація змішаного навчання передбачає чотири етапи:

- попередня діяльність із підготовки до використання онлайн-технологій на занятті;
- підготовка студентів до певних дій (тренінгові вправи, підготовка до використання конкретної техніки, установка на подальшу діяльність);
- безпосереднє використання онлайн-завдань, відео-, мультимедіа-матеріалів під час навчання (за допомогою різних методів, як-от: репродуктивні, парний коучинг, робота в підгрупах, самоаналіз);
- рефлексія як результат процесу змішаного навчання, який демонструє більш глибоку взаємодію безпосередньо між студентами, а також між студентами та викладачами.

У межах концепції змішаного навчання та завдяки наявності на кафедрі мовної підготовки інтерактивного проєктору можливим стало розроблення вправ і завдань до занять із використанням програмної оболонки Smart Notebook, LearningApps та комплекту інтерактивних інструментів Easy Interactive Tools, що дають змогу створити оригінальні заняття з чіткою структурою. Під час навчання застосовуються віртуальні інтерактивні дошки. Віртуальна інтерактивна дошка (онлайн-дошка, електронна дошка, стіна, whiteboard-проєкт) – це мережевий соціальний ресурс, призначений для організації спільної роботи зі створення та редагування зображень і документів, спілкування в реальному часі.

1. Онлайн-інтерактивна дошка Classroomscreen.com – просте онлайн-середовище для малювання, письма та інших функцій. Тут можна вибрати фонове зображення, набрати текст, намалювати, відкрити таймер або годинник, шумомір, сигнальний світлофор, випадковий вибір учня, вибір мови. Не вимагається реєстрація.

2. Віртуальна інтерактивна дошка Twiddla – це онлайн-сервіс для спільної роботи. Вона має інтуїтивний інтерфейс та можливість створення декількох аркушів. У робочій зоні можна розміщувати текст, ілюстрації, математичні формули, документи, віджети та HTML-код, спілкуватися в чаті, зокрема у звуковому. Багатий візуальний матеріал дає перевагу над іншими продуктами й засобами навчання, тому що можна користуватися яскравими анімаціями явищ і процесів. Є можливість спільного перегляду вебсайтів у режимі онлайн. На дошці можна робити свої позначки, які видно всім учасникам спільної роботи у Twiddla. Додаткові можливості: уведення тексту або завантаження його з файлу, малювання, використання готових фігур і вставка зображень із файлу, вставка математичних формул і навіть віджетів.

Ще одним стимулюючим чинником навчання стало використання сервісів із майндмеппінгу (складання ментальних карт). На кафедрі мовної підготовки ми використовуємо Spiderscribe.net, Mind Meister, X_Mind.

Систематична робота з інтерактивним проєктором забезпечує цілісність та послідовність засвоєння навчального матеріалу, допомагає підвищити мотивацію студентів та якість їхньої мовленнєвої підготовки, створює оптимальні умови навчання, дає змогу залучити всіх студентів, стимулює розвиток їхньої розумової і творчої активності. У групах, які навчаються в кабінеті з інтерактивними засобами навчання, заняття більш цікаві, з різноманітними мультимедійними формами, завдяки чому спостерігається менший відсоток пропусків занять порівняно з іншими групами.

Важливим складником навчального процесу є контроль здобутих умінь і навичок. В умовах дис-

танційного навчання перевірити рівень засвоєння навчального матеріалу можливо із застосуванням автоматизованих тестів на базі різноманітних онлайн-сервісів: Microsoft Forms, Classtime, Kahoot, Google Forms тощо. Широкий арсенал типів вправ доступний на платформі Classtime, а саме: завдання з вибором однієї або кількох правильних відповідей, так/ні, завдання з уведенням студентами тексту відповіді на встановлення відповідності, встановлення правильної послідовності варіантів, вибірка тексту, завдання з вибором сфери або точки на зображенні як правильної відповіді на запитання. Регулярне поточне і підсумкове онлайн-тестування, що проводиться у синхронному режимі, допомагає формувати необхідні вміння та навички і сприяє підвищенню рівня засвоєння навчального матеріалу студентами.

Дистанційне навчання вплинуло і на самостійну роботу студентів. По-перше, виконання будь-якого виду роботи передбачає наявність у студентів відповідних гаджетів для користування освітніми програмами і додатками. По-друге, важливим є заохочення студентів до виконання завдань. По-третє, перехід на онлайн-навчання спричинив підвищену завантаженість студентів. Виходячи з вищезазначеного, було внесено певні корективи у підготовку матеріалів із самостійної роботи студентів, а саме:

- оформлення завдань із самостійної роботи на базі онлайн-платформ та додатків;
- зменшення обсягу робіт за умови їх варіативності;
- перегляд і вдосконалення критеріїв відбору типів і видів завдань;
- зосередженість на практичній цінності робіт;
- установа конкретного терміну виконання;
- підвищений контроль над виконанням самостійної роботи студентів.

Головною метою навчання української як іноземної є практичне володіння мовою, а самостійна робота є невід'ємним складником цього навчального процесу. Тому підготувати іноземного студента до самостійної роботи, самостійного поповнення знань є одним із основних завдань, яке стоїть перед викладачами кафедри мовної підготовки.

Самостійна робота студентів передбачає виконання низки вправ та завдань, спрямованих на відпрацювання і закріплення вмінь і навичок, здобутих під час аудиторних занять. Окремі фрагменти онлайн-занять супроводжуються мультимедійними презентаціями, роботою з аудіо– та відеофайлами.

Як свідчить практика, раціональне використання мультимедійних матеріалів стало якісно новим етапом у методиці навчання української мови як іноземної і характеризується цілою низкою дидактичних переваг. Головною перевагою цих матеріалів є те, що вони можуть експонувати усне мовлення в усіх формах його проявів одночасно з динамічним зображенням тих життєвих ситуацій, у яких вони функціонують.

Наукове обґрунтування використання інтерактивних засобів передбачає наявність принципів, які відображують загальні закономірності процесу засвоєння іноземної мови та специфіки відеоекрану. До таких особливостей ми відносимо комунікативність, ситуативність, синтез зорового та слухового рядів відеофономатеріалів, керування комунікативною діяльністю студентів-іноземців за допомогою відеофононправ.

У зв'язку із цим набуває актуального значення проблема створення бази відеоуроків із каталогами відеофонозавдань для навчання української як іноземної. Це стане в нагоді не лише студентам, у яких виникне потреба ще раз повернутися до матеріалу конкретного пройденого заняття, щоб краще його засвоїти або відпрацювати пропущену тему, а й викладачам для вдосконалення та збагачення свого досвіду.

Висновки. Таким чином, запровадження сучасних педагогічних технологій підвищує зацікавленість іноземних студентів у вивченні української мови як іноземної, заняття стають більш насиченими та результативними. Завдяки цьому студенти здобувають уміння і навички самостійної роботи. Нові форми і методи проведення занять також розширюють світогляд студентів і сприяють професійному зростанню та вдосконаленню викладачів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті / за ред. член-кор. НАПН України Р.С. Гуревича. Львів : СПОЛОМ, 2012. 502 с.

2. Кларин М.В. Педагогическая технология в учебном процессе. Анализ зарубежного опыта. Москва : Знание, 1989. 75 с.

3. Корбут О. Змішане навчання як засіб підвищення ефективності навчального процесу. *Сучасні тенденції викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі* : матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 29 квітня 2015 р. URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1297> (дата звернення 05.06.2021).

4. Кучерук О.А. Сучасні технології навчання мови як методична проблема. *Українська мова і література в школі*. 2006. № 6. С. 17–21.

5. Назарко І.С. Використання засобів дистанційної освіти для підвищення ефективності навчального процесу у ВНЗ. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/17337/1/konferencija_.pdf (дата звернення: 10.06.2021).

6. Никонорова Л. Інноваційні технології в освіті: метод проєктів у вивченні іноземних мов. *Інноватика у вихованні*. 2020. Вип. 11. Т. 2. С. 216–222. URL: <https://ojs.itup.com.ua/index.php/iiu/article/view/206/245> (дата звернення: 07.06.2021).

7. Перспективні освітні технології : науково-методичний посібник / за ред. Г.С. Сазоненко. Київ : Гопак, 2000. 560 с.

8. Стрельников В.Ю., Брітченко І.Г. Сучасні технології навчання у вищій школі : модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МІПК ПУЕТ. Полтава : ПУЕТ, 2013. 309 с.

9. Сучасні педагогічні технології. Курс лекцій : навчальний посібник / за заг. ред. Н.І. Яковець. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2007. 199 с.

10. Янкович О., Беднарек Ю., Анджеєвська А. Освітні технології сучасних навчальних закладів : навчально-методичний посібник. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. 212 с.